

NAŠE GOSPODARSTVO

PRIMERI NEODGOVORNEGA INVESTIRANJA

GIBANJE IN STRUKTURA SKUPNIH INVESTICIJ

V prejšnji številki smo objavili sestanek »Neplačno blagorešne težave za gospodarske organizacije«, danes pa objavljamo članek »Investicije brez sredstev«. V prvem in drugem sestanku gre za nekatera sorodna vprašanja o investicijskih, ki grade objekte, ne da bi imeli za to sredstva in jih najpogosteje financirajo s krediti za obratna sredstva gradbenih in drugih podjetij. To konec koncev pomeni na račun skupnosti. Do kam so s tem prišli, kaže najbolje položaj, ki je nastal po izvajanju uredbe o investicijskih programih in polaganju depozita.

Tu bomo omenili samo nekaj primerov.

Za objekte, ki jih gradi 48 gradbenih podjetij Hrvaške, je bilo treba položiti depozite za osnovno 2 milijard, 792 milijonov din. Položili pa so samo za 226 milijonov. Nekatera podjetja imajo zelo velike zneske nepoloženega depozita. Na primer, »Geografskega« iz Zagreba za 346 milijonov, »Udarnika« za 456 milijonov, »Tehnika« za 376 milijonov.

Od 183 objektov, ki jih grade deset največjih podjetij v Sloveniji, za 136 niso položili depozita. Torej veliko večino. Zato so morali ustaviti delo na vrsti objektov, med drugimi na livarni železa, na tovarni »Belokrajnika« in vinski kleti v Crnomlju, na »Tiskarini« v Kranju, na stanovanjskih poslopih MTT v Mariboru, na ljubljanskem razstavšču itd. V Novem mestu, Kranju, Celju in Ljubljani, so morali odpustiti določeno število delavcev brez resnih priprav.

Tudi v Bosni in Hercegovini niso v vrsti primerov položili depozitov. Na primer, pri gradbenem podjetju »Krajina« v Banja Luki niso investitorji položili od skupnega kredita 187 milijonov za okrog 77 milijonov, itd.

Podobnih primerov bi lahko naštevali še dosti. Treba je samo videti kako financirajo razne seime. Financirajo jih, praviloma, razna proizvodna in trgovska podjetja iz svojih kreditov, in tako sejni rastejo brez denarja, »izvenolansko«. Po drugi strani pa je znano, da se med njimi ponekod razvija tudi objektivno nepravilna kon-

kurenca in se sile brez potrebe drobitjo. (Namesto nekaj enakih sejmov bi Jugoslavija lahko imela samo enega, ta pa naj bi bil kvartalen.)

Te podatke smo zbrali predvsem v začetku meseca, tako da so od tedaj lahko nastale kakšne spremembe. To pa v temelju na stvari ničesar ne spremeni. Dejstvo je, da v vrsti primerov depoziti niso mogli biti položeni preprosto zato, ker za to ni bilo sredstev. Graditi so začeli brez načrta, ker so mislili, da se bo investitor že »nekako znašel«, dostoj pa bomo delali na račun tujih kreditov, in podobno.

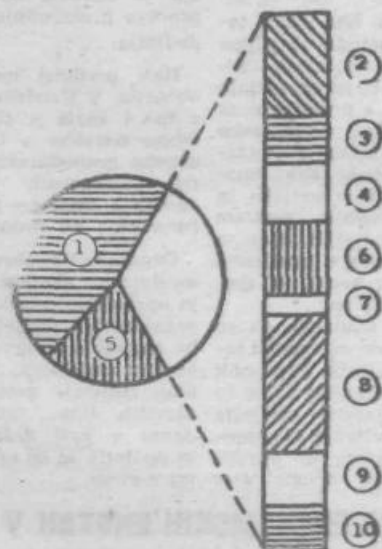
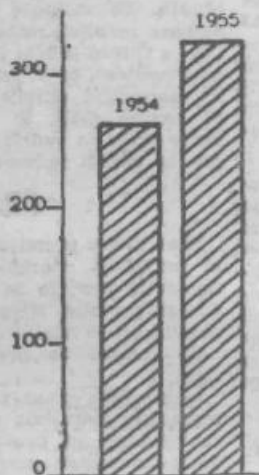
Gradbena podjetja pa se po svoji strani niso dovolj menila za koga grade in, ali bo investitor mogel plačati, pa so dostikrat kreditirala investitorje na zelo dolge roke na račun svojih kreditov ter so tako sebe pripeljala v težave. Tako je bil na primer ljudski odbor v Krajevju še od lani dolžan gradbenemu podjetju »Kablara« za dela pri gradnji hotela in stanovanjskega poslopja 75 milijonov dinarjev, pa je šele nedavno povrnil majhen del dolga. Ljudski odbor v Svetozarevu prav tako dolguje od lani 28 milijonov podjetju »Trudbenik«, in je šele nedavno plačal komaj 13 milijonov.

Tudi industrijska podjetja, ki izdelujejo opremo, so dostikrat kreditirala investitorje, za katere ni bilo sredstev. Sedaj pa imajo mnoga od njih težave z vplačili, lom terjatev od investitorja, ki včasih dosegajo visoke vsote. Podrobnih podatkov še nimamo (verjetno jih bomo lahko objavili v prihodnji številki), vendar pa je zanimivo, da nekatera izmed teh največjih podjetij sploh niso vedela, kakšna je plačilna sposobnost investitorjev, za katere so delala. Šele ko je banka zahtevala od njih potrdila, da so njihovi investitorji položili depozite, so začela zbirati ta potrdila.

Vse kaže, da je bil že čas, da se je skupnost začela šteti pred neodgovornimi posli posameznih organizacij in ustanov, po drugi strani pa naj se tudi nekateri investitorji in njihovi »velikodušni« kreditirali nekaj nauče iz tega.

M. Jakič

V milijardah dinarjev

Potrošek od 1. I. do 31. X. v milijardah din

	1954		1955	
	Skupno	struktura v %	Skupno	struktura v %
1. Industrija in rudarstvo	133	50,9	147	46,2
2. Kmetijstvo	11	4,1	21	6,6
3. Gozdarstvo	1	0,3	6	2,0
4. Gradbinštvo	12	4,6	13	4,0
5. Promet	51	19,5	64	20,0
6. Trgovina	10	3,7	16	5,0
7. Obrt in domača obrt	3	1,1	3	1,0
8. Stanovanjsko-komunalna dejavnost	22	8,7	29	9,1
9. Kulturno-socialna dejavnost	7	2,8	11	3,3
10. Dejavnost državnih organov in ostalo	11	4,3	9	2,8

Pripomba: Potrošek v času od 1. I. do 31. X. 1955 obsega tudi investicije iz sklada regresa in dotacij (z regresi za kmetijstvo), iz sklada za pospeševanje industrijske proizvodnje, kmetijstva, gozdarstva, gradbinštva, za raziskovalna dela, za kadre. Podatki se nanašajo na bruto investicije (skupno s potroškom amortizacije), in so izkazani v tekočih cenah.

Ob primerjavi potroška za investicije v prvih desetih mesecih tega leta z istim obdobjem lani je treba upoštevati, razen te pripombe (ki kaže, da je obseg po-

datkov v letu 1955 nekoliko širši kakor v letu 1954) tudi dejstvo, da so cene gradbenega in drugega investicijskega materiala v letu 1955 višje kakor v letu 1954 in da smo imeli določen porast plač.

V prvih desetih mesecih letos smo potrošili za okrog 22% več kakor v istem obdobju lani. Tolišen porast potroška za investicije moramo pripisati edino omenjenemu porastu cen in plač. Porast cen pri proizvajalcih do oktobra letos v primerjavi s povprečjem v letu 1954, znaša v industriji gradbenega materiala 8

odstotkov, v lesni industriji 12 odstotkov, v industriji sredstev dela 7 odstotkov. Ker je porast cen dokaj manjši od porasta potroška za investicije, lahko sklepamo, da je stvarni obseg izvršenih investicijskih del v prvih desetih mesecih letos večji, kakor je bil v istem obdobju lani.

V letošnjem oktobru je znašal potrošek za investicije 35,7 milijard din, medtem ko smo v oktobru leta 1954 potrošili za investicije 41,8 milijard din. Torej smo po zmanjšanju v septembru za okrog 3 milijarde din, v oktobru znova zmanjšali potrošek za investicije za nad 6 milijard dinarjev v primerjavi s potroškom v istem mesecu lani.

Primerjava strukture investicij v desetih mesecih tekočega leta s strukturo investicij v istem obdobju lani kaže, da je udeležba kmetijstva porasla od 4,1% na 6,6%, gozdarstva od 0,3 odstotka na 2%, trgovine od 3,7 odstotka na 5 odstotkov, stanovanjsko-komunalne dejavnosti od 8,7% na 9,1% in kulturno-socialne dejavnosti od 2,8% na 3,3 odstotka, medtem ko je udeležba industrije in rudarstva upadla od 50,9% na 46,2%, gradbinštva od 4,6 na 4% in dejavnosti državnih organov od 4,3% na 2,8 odstotka.

Gradbeništvo

Vrednost opravljenih gradbenih del je bila v oktobru letos v primerjavi s predhodnim mesecem za nad 2 milijardi manjša. To zmanjšanje je večje kljub

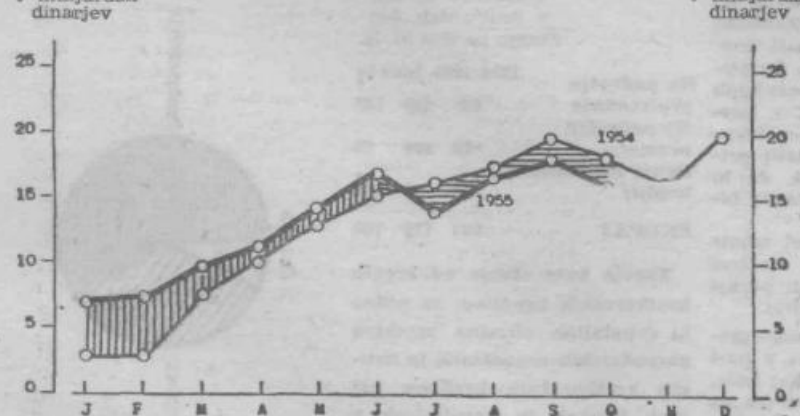
ugodnim vremenskim pogojem. Do tako velikega zmanjšanja vrednosti izvršenih gradbenih del je prišlo predvsem zato, ker se oktobra končujejo gradbena

dela, t. j. začne se zaključna faza gradbene sezone. Drugi razlog je vsekakor politika zoževanja obsega investicij, ki jo tudi nadalje sistematično izvajamo v skladu

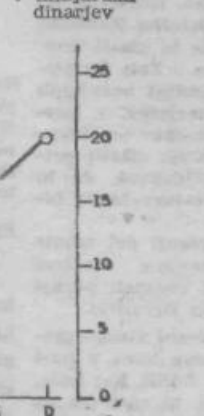
z odločbami sprejetimi na nedavnem posvetovanju pod predsedstvom tovariša Tita o gospodarskih vprašanjih. To še bolj jasno vidimo iz podatkov o za-

posleni delovni sili v gradbinštvu, ki je še bolj upadla v primerjavi s predhodnim mesecem, kakor tudi v primerjavi z istim obdobjem lani.

V milijardah dinarjev

V milijardah dinarjev

Zaposleno osebje v tisočih

